

Polnohospodári a potravinári v NR SR: nastolený trend je katastrofálny

Diskusia slovenských výrobcov potravín, pestovateľov a chovateľov s členmi Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie prichádza vo vyhrotenej situácii, keď rozhodujúca časť domácich polnohospodárov a potravinárov už týždne kritizuje nečinnosť rezortného ministerstva a opätovne, už roky, aj samotný stav, v akom sa agropotravinárske odvetvie nachádza. Práve preto bolo podstatné, že sa o problémoch a návrhoch na riešenie 20. októbra dozvedeli poslanci parlamentu priamo od samotných producentov potravín.

Diskusiu bolo možné sledovať aj prostredníctvom live streamu na sociálnej sieti. V niektorých prípadoch politici ani netušili, aké je hlboké dno úpadku domáceho chlebového odvetvia. Niektorí boli výrazne zaskočení naliehavosťou problémov, ktoré sprevádzajú každú jednu oblasť poľnohospodárstva a potravinárstva. Potvrďuje to napríklad výrok jedného z nich: *„Výborná diskusia počas dnešného dňa. Mám chuť po nej ísť do Tatier, vystúpiť na Gerlach a upratať si v hlave myšlienky a priority.“*

Predseda Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie Jaroslav Karahuta v úvode pragmaticky zhodnotil situáciu: *„Máme 291 eur na ha v podporách, len o 8 eur menej, než dostávajú Poliaci. Za ostatných 15 rokov v EÚ sme si kúpili čestné posledné miesto takmer vo všetkých produkčných a ekonomických ukazovateľoch. Slovenská republika sa roky v oblasti pôdohospodárstva chová maximálne nesolidárne,“* uviedol J. Karahuta.

Predseda SPPK Emil Macho zdôraznil pred poslancami, že SPPK si uvedomuje stav, v akom sme sa ocitli. Odmietá však to, aby slovenskí polnohospodári a potravinári boli označovaní za vinníkov tohto stavu. Sú obeťami, nie príčinou úpadku. *„Je preto nevyhnutné, aby sme už konečne začali viesť*

odbornú, kompetentnú a príčetnú debatu o tom, ako bude vyzerat' Fond obnovy, Spoločná poľnohospodárska politika a ďalšie kľúčové témy," doplnil. E. Macho.

SPPK za zásadné oblasti považuje riešenie situácie na Slovenskom pozemkovom fonde, konkrétnu podobu Strategického plánu k SPP po roku 2020, legislatívu z oblasti životného prostredia, Plán obnovy EÚ a budúročný štátny rozpočet, kde potrebujeme vidieť jasný prepočet finančných prostriedkov určených na štátne pomoci.

Prítomní potravinári upriamili pozornosť poslancov na fakt, že v Pláne obnovy EÚ nie je žiadna zmienka prípadnej podpory potravinárskeho spracovateľského priemyslu /a ani poľnohospodárstva/. Práve ten už počas prvej vlny pandémie koronavírusu a stále aj dnes dokazuje, že aj napriek nie príliš viditeľnému záujmu štátu vie naďalej vyrábať bezpečné potraviny. *„Poďakoval sa nám niekto za príkladné zvládnutie situácie? Namiesto toho vidíme, ako sa rútime strmhlav dole. Nevieme cenovo konkurovať dovážaným výrobkom, sme zaťažovaní byrokraciou a cenovou politikou obchodných reťazcov s nízkou podporou štátu“* - znelo počas diskusie od viacerých zástupcov potravinárov a poľnohospodárov.

Slavomír Reľovský, riaditeľ Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku, ilustroval úpadok živočíšnej výroby na číslach za chov oviec. Ešte pred 7 rokmi mali chovatelia 420 tisíc oviec, dnes už len 320 tisíc oviec. Obrovský úpadok sa nedarí zastaviť. Svetielkom nádeje pre chovateľov je naštartovanie odbytu jahniat do obchodných reťazcov v množstve 8000 kusov, čo sa podarilo v tomto roku. Prioritou je vyššia podpora zvierat, otázka vlny a jej spracovania a realizácia farmárskych bitúnkov. *„A kde sa vidíme o pár rokov? Naším práním je zachrániť chov oviec na Slovensku,“* zdôraznil riaditeľ chovateľov.

V podobnom stave je aj chov hydiny. Pred 20 rokmi bolo 12 veľkých spracovateľov hydiny, dnes sú poslední traja mohykáni, ktorým na krk dýcha najmä ukrajinský spracovateľ ukrajinskej hydiny.

Výrobcov vajícok zase tlačia k múru nové legislatívne zmeny v oblasti klieťkového chovu. Spolu s neprimeranými finančnými požiadavkami obchodných reťazcov a nezaujmom gastro prevádzok o domáce hydinové mäso sú v konkurencieschopnosti európskych výrobcov na posledných priečkach.

O stabilizácii odvetvia hovoril pred poslancami NR SR aj predseda Slovenského cukrovarníckeho spolku Michal Abelovič. Na jeden strane vyzdvihol obrovský prínos poslednej funkčnej vertikály – cukrová repa – cukor pre štátny rozpočet a životné prostredie v podobe 4-násobného zhodnotenia vkladu štátu pre rozpočet a vyššej produkcie kyslíka z hektára repy, než vie vyrobiť hektár lesa. Na druhej strane uviedol ako príklad susedné Rakúsko, kde pre výkyvy pri pestovaní cukrovej repy musel tamojší cukrovar ukončiť prevádzku. *„Cukrová repa musí dostať 594 eur na ha v podobe viazaných platieb. Táto výška podpory nám vie zabezpečiť existenciu, pretože sektor nutne potrebujeme udržať a to aj pre zamestnanosť na vidieku,“* uviedol prioritu M. Abelovič.

Produkcia ovocia? Vieme vyprodukovať mimoriadne kvalitné ovocie, a pritom sme odkázaní až z dvoch tretín na dovozy práve plodov mierneho pásma. *„Opustené sady sú pre Slovensko hanba a pre nás aj tragédia. Radi by sme sa ich zbavili. Na Slovensku by sme potrebovali asi 5000 ha sadov s kvalitnou produkciou tak, by sme mohli mať okolo 200tisíc ton ovocia. Spotrebu máme 150tisíc ton, zvyšok by sme mohli ešte aj exportovať. O naše kvalitné ovocie je totiž záujem v celej Európe,“* naznačil víziu Marián Varga, predseda Ovocinárskej únie Slovenska.

Kritická situácia a obrovská nervozita panuje aj medzi slovenskými pestovateľmi hrozna a výrobcami vína. Jaroslava Kaňúchová Pátková, riaditeľka Zväzu vinohradníkov a vinárov Slovenska, uviedla, že pre chýbajúcu systémovú podporu zvažujú pestovatelia klčovať vinohrady vo výmere niekoľkých tisícok hektárov. *„Chýba nám dlhodobá stratégia a koncepcia podpory. Vinohrad vysádzame na 30 rokov, kde sa zaväzujeme, že sa budeme o ne starať. To ale bez dlhodoberej vízie štátu nevieme zabezpečiť. V realizácii vína na trhu je najväčší problém to, že obchodné reťazce nám určujú cenu. Povedia nám, že za 1,60 eur víno kúpime, lebo za túto cenu si ho vedieť dovieť zo Španielska. Dovi, dopo, ak sa do tej ceny nezmestíme,“* jednoducho a pochopiteľne ilustrovala na príkladoch z praxe riaditeľka zväzu.

Stav zeleninárstva poslancom vysvetlil riaditeľ Zväzu zeleninárov a zemiakarov Slovenska Jozef Šumichrast. Sebestačnosť v produkcii zemiakov na úrovni 56%, pritom Slovensko bolo v minulosti zemiakarskou krajinou. Kľúčové je naštartovať podpory pre závlahy a skladovacie priestory, riešiť odbyt a spracovateľský priemysel, ktorý je v oblasti zemiakarstva takmer na bode nula.

Prezident Slovenského mliekarenského zväzu Stanislav Voskár upriamil pozornosť poslancov na aktuálny problém s programom Školské mlieko, ktorý zabezpečuje mliečne výrobky pre približne 600-tisíc slovenských žiakov a študentov. V tomto školskom roku, ako je už z médií známe, sa z neho z dôvodu zmeneného nariadenia vlády začali hromadne odhlasovať stovky škôl. Do slovenského nariadenia na tento školský rok sa dostala sporná časť, ktorá do systému vniesla chaos aj neistotu a nepodarilo sa ju odstrániť ani počas niekoľkých rokovaní mliekarní aj Slovenského mliekarenského zväzu s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ktoré sa uskutočnili po začatí školského roka v mesiacoch september a október 2020.

„Ani šesť týždňov intenzívnych rokovaní s agrozortom neprinieslo žiadny efekt. Mliekarne, ktoré sú do programu Školské mlieko zapojené, sa preto dohodli, že budú cenu školského mlieka uhrádzať namiesto žiakov a tak sa pre školy systém výrazne zjednoduší. Ročne to slovenských spracovateľov mlieka bude stáť približne 300-tisíc eur,“ uviedol S. Voskár.

Polnohospodári a potravinári sa počas diskusie zhodli v mnohých oblastiach. Aj v tom, že v minulosti mali kričať viac a problémové oblasti pomenovať jednoznačnejšie. Poslancom Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie zdôraznili, že spoločne volajú po konkrétnych krokoch na zvýšenie toľko opakovanej myšlienky o zlepšovaní potravinovej sebestačnosti.

Predseda výboru Jaroslav Karahuta vyzval producentov potravín na adresovanie podnetov, ktorými sa budú členovia výboru zaoberať.